

СПОРТ МУСОБАҚАЛАРИНИНГ БОШҚАРУВ МЕХАНИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

К.Ш.Зиядуллаев

иқтисод фанлари номзоди, профессор.

Ж.П.Нарзиев иқтисод

фанлари номзоди, профессор в.в.б.

Ж.И.Қувондиқов

«Менежмент ва спорт тадбирларини ташкил
этиш» кафедраси ўқитувчиси.

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва
спорт университети, Чирчиқ шаҳри, Ўзбекистон

10.5281/zenodo.14247231

Аннотация. Ушбу мақола маҳаллаларда оммавий спорт билан шуғулланиш кўламини янада кенгайтириш мақсадида Ўзбекистон очик кубоги ва чемпионати спорт мусобақаларини ўтказиш билан боғлиқ мураккаб динамикани тушуниш учун тадбирларни бошқариш механизмини ривожлантириш, инфратузилмани яхшилаш, манфаатдор томонларнинг ҳамкорлиги ва уни ривожлантиришга йўналтирилган. Мақола ушбу мусобақаларни кенг қамровли таҳлил қилиш орқали қўлланилган усуллар, эришилган натижалар ва амалий тажрибалардан олинган сабоқлар ҳақида қимматли тушунчаларни беришга қаратилган.

Калит сўзлар: Маҳаллаларда оммавий спорт, спорт тадбирларини ташкил этиш, тадбирларни бошқариш, Ўзбекистон очик кубоги ва чемпионати мусобақалари, инфратузилма, манфаатдор томонларнинг ҳамкорлиги, спорт мусобақалари, эришилган натижалар, амалий тажрибалар, муваффақият омиллари.

Долзарблиги. Иқтисодиётни модернизациялаш, диверсификациялаш ва локализациялаш шароитида мамлакатимизда спорт соҳасини ривожлантириш ва оммалаштириш устуворлигининг аҳамияти ошиб бормоқда. Спорт тадбирларини ташкил этиш бу-тадбирларни ташкил этишдан тортиб ижтимоий-иқтисодий жиҳатларгача бўлган кўплаб омилларни ўз ичига олган мураккаб жараён дир. Дунё мамлакатлари халқаро сахнада ўз имкониятларини намойиш этиб, нуфузли тадбирларни ўтказиш имконияти учун курашмоқда. Халқаро сахнада бундай тадбирларни ўтказишда хорижий тажрибаларни ҳамда муваффақиятли бажарилишига ҳисса қўшадиган асосий элементларни ўрганиш лозим.

Ушбу мақола спорт тадбирларининг муваффақияти ёки муваффақиятсиз бўлишига ёрдам берадиган кўплаб омилларни очиб беради. Спорт тадбирларини ташкил этиш инфратузилмани ривожлантириш, жойлар, транспорт ва турар жойларни қамраб оладиган муҳим жиҳат сифатида намоён бўлади. Режалаштириш, хавфсизлик ва мухлисларни жалб қилишни ўз ичига олган тадбирларни самарали бошқариш яна бир муҳим омил сифатида аниқланади. Манфаатдор томонларнинг ҳамкорлиги давлат органлари, спорт ташкилотлари ва маҳаллий жамоалар ўртасида мувофиқлаштиришни ўз ичига олишда муҳим аҳамиятга эга бўлади.

Спорт тадбирининг менежери футбол учрашуви, марафон югуриши ёки бокс мусобақасининг бош дирижёрига ўхшайди. Бу мутахассис юю.л.ў.лўю.д.ююлтартибли, тафсилотларга эътиборли бўлиши ва бир вақтнинг ўзида жуда кўп муаммоларни бошқариши керак. У жойни танлаш ва ходимларни танлашдан тортиб бюджет назорати ва иштирокчилар ва томошабинлар хавфсизлигини таъминлашгача бўлган барча тадбирларни режалаштириш ва ташкил этиш учун жавобгар дир. Бундан ташқари, спорт тадбирлари менежери тадбирнинг турли иштирокчилари: спортчилар, мураббийлар, ҳакамлар, ҳомийлар ва оммавий ахборот воситалари билан мулоқот қилиш учун жавобгар дир. Шошинч вазифаларни ўз вақтида

бажариш, сўнги дақиқаларни ҳал қилиш ва кутилмаган вазиятларда тезкор қарор қабул қилиш керак. Агар сиз спортнинг динамик ва бақувват дунёсида ишлашга қизиқсангиз, бу сиз учун касб бўлиши мумкин.

Тадқиқотнинг мақсади. Ўзбекистон очик кубоги ва чемпионати спорт мусобақаларини ўтказиш билан боғлиқ мураккаб динамикани тушуниш учун тадбирларни бошқариш, инфратузилмани яхшилаш, манфаатдор томонларнинг ҳамкорлиги ва уни ривожлантириш зарур.

Тадқиқот вазифалари. Ушбу мақола турли хил манбалардан, шу жумладан илмий журналлар, ҳисоботлар ва амалий тадқиқотлар маълумотларини синтез қилади. Мақоладаги таҳлил инфратузилма, тадбирларни бошқариш, манфаатдор томонларнинг ҳамкорлиги каби асосий мавзулар атрофида тузилган. **Ушбу тушунчаларни бирлаштириш ва синтез қилиш орқали спорт тадбирларини ташкил этиш бўйича хорижий тажрибаларни ҳар томонлама тушуниш зарур.** Бунда йирик спорт тадбирларини ташкил этишда хориж тажрибасидан фойдаланиш фаолиятини такомиллаштириш муҳим аҳамият касб этади. Йирик спорт тадбирларига мезбонлик қилиш мезбон мамлакат учун катта масъулиятни англатади ва бундай халқаро миқёсдаги спорт тадбирини ташкил қилиш мотивлари одатда спорт доирасидан ташқарида ва халқаро муносабатлар соҳасига ҳам киради. Мамлакатимизда амалга оширилаётган иқтисодий ислохатлар жисмоний тарбия ва спорт соҳасини ривожланишига таъсир этмоқда, бу уларнинг ҳар бир йўналишларида бошқарув тизимини шакллантиради.

Глобаллашувнинг кучайиши ва урбанизациянинг тезлашиши фонидан йирик халқаро спорт тадбирларини ўтказиш ҳуқуқи учун курашаётган давлатлар сони ортиб бормоқда. Оммавий спорт тадбирлари сахна ортида ишлайдиган кўплаб мутахассислар, жумладан, спортчилар мураббийлари, спорт тадбирлари менежерлари, ҳуқуқшунослар ва маркетингларнинг саъй-ҳаракатлари туфайли халқаро томошабинлар эътиборини тортмоқда.

Замонавий спорт ташкилотларининг энг муҳим вазифалардан баъзилари кизиқарли мусобақалар ва тадбирларни ўтказишни режалаштирган спорт тадбирлари ташкилотчиларига тегишлидир. Спорт тадбирларини бошқариш соҳасидаги ушбу муаммоларни ўрганиш, биринчи навбатда, концепцияни аниқлаш, спорт тадбирларини бошқариш тарихини ўрганиш, спорт тадбирларини бошқаришда мавжуд муаммолар ва спорт тадбирларини оптималлаштириш усулларида иборат бўлиши керак.

Тадқиқот натижалари ва унинг муҳокамаси. Жаҳон чемпионати ва Олимпия ўйинлари каби йирик тадбирлар чет элдан келган сон-саноқсиз меҳмонларни жалб қилади, бу эса умуман мезбон мамлакат иқтисодиётига кучли таъсир кўрсатади. Давлатлар ҳақиқий спортчилар каби йирик спорт тадбирларини ўтказиш ҳуқуқи учун рақобатлашадилар ва уларнинг ташкилоти спорт оламига бебаҳо ҳисса қўшади. **Спорт тадбирлари менежерлари** бундай тадбирларни режалаштириш, ташкил этиш, ўтказиш билан боғлиқ кўплаб масалаларни ҳал қилишади. **Sport тадбирлари менежери**-бу sport тадбирлари ва мусобақаларини режалаштириш, ташкил этиш, ўтказиш ва назорат қилиш учун масъул мутахассисдир.

Спорт тадбирининг муваффақиятига таъсир қилиши мумкин бўлган бошқарув вазифаларининг кенг доираси мавжуд ва уларнинг ҳар бири ўз талабларига эга. **Спорт тадбирининг тадбир менежери** миллий спорт бошқарув органлари билан мувофиқлаштирилган ҳаракатлардан тортиб, жамоатчилик билан алоқалар бўйича мутахассислар билан ҳамкорликгача бўлган **ажойиб шоуни** ташкил этишнинг барча жиҳатларини қамраб оладиган вазифаларга эга.

Спорт тадбирларини бошқаришда **тадбир менежери** тадбирни айнан нима муваффақиятли қилиши ҳақида чуқур билимга, шунингдек, улар пайдо бўлганда муаммоларни ҳал қилиш кўникмаларига эга бўлиши керак. Соҳа мутахассислари спорт менежменти ва етакчилик тамойиллари ҳақидаги билимларини мухлисларни жалб қилиш ва чипталарни сотишни кўпайтириш

бўйича самарали стратегияларни ишлаб чиқишда қўллайдилар. Шубҳасиз, **оммавий тижорат тадбирларининг** пайдо бўлиши билан боғлиқ профессионал спорт ўзгаришлари рақобатбардош спорт шоулари саноатининг ривожланишига олиб келади.

Маълумки, қайси шаҳарда спорт тадбирлари ўтказилишидан қатъи назар, бу стадионлар ва иншоотларнинг умумий режалаштирилишини қайта кўриб чиқишга ва шаҳар транспорти ва хизмат кўрсатиш соҳасининг ишлаш режимини яхшилашга олиб келади. Ҳар қандай спорт тадбирлари қисқа муддатда минтақага ёки шаҳарга катта миқдордаги капитални олиб келади ва бундай ташқи инвестициялар туфайли минтақадаги алоқа, ишлаб чиқариш ва қурилиш саноати ҳам синхрон ривожланади. Университетда ўтказиладиган спорт тадбирлари ҳам университетнинг ривожланишига, инвестициялар киришига, университетдаги мавжуд спорт иншоотларидан самарали фойдаланишга туртки бўлади.

Масалан, Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт университетининг ёпиқ иншоотида 2024-йил Республика мусобақаларини ўтказиш календар режаси лойиҳасига асосан жорий йилнинг 16 январь санасидан 19 январь санасига қадар спортнинг енгил атлетика тури бўйича эркаклар ва аёллар ўртасида **Ўзбекистон очик кубоги ва U20 (2005-йилда туғилган ёшлар ва ундан кичик)** ўртасида Ўзбекистон чемпионати ўтказилди. Ушбу мусобақа Вазирлик, Ўзбекистон енгил атлетика федерацияси ва Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт университетининг ўзаро ҳамкорлиги асосида ташкил этилди.

Бунда, ҳар икки мусобақаларга барча вилоятлардан жами **400 нафар** спортчилар рўйхатдан ўтишди ва шундан, Ўзбекистон кубогида **172 нафар (115 нафар эркаклар, 57 нафар аёллар)** ва **U20 Ўзбекистон чемпионатида 228 нафар (134 нафар эркаклар, 94 нафар қизлар)** спортчилар иштирок этишди. Мусобақа дастурида эркак ва аёллар - **16 та** спорт турдан баҳслашишди.

Ёпиқ иншоотда спортнинг енгил атлетика тури бўйича эркаклар ва аёллар ўртасида Ўзбекистон кубогида кўрсатилган натижалар 60 метрга эркаклар ўртасида ўтказилган мусобақада **1 ўринга 6.94 натижа** билан Тошкент вилояти, **2 ўринга 7.02 натижа** билан Андижон вилояти, **3 ўринга 7.10 натижа** билан Тошкент шаҳри, аёллар ўртасида эса **1 ўринга 7.71 натижа** билан Хоразм вилояти, **2 ўринга 7.82 натижа** билан Тошкент вилояти, **3 ўринга 7.98 натижа** билан Тошкент шаҳри спортчилари муносиб деб топилган.

Ёпиқ иншоотда спортнинг енгил атлетика тури бўйича (U20) ёшлар ўртасида Ўзбекистон чемпионатида эса кўрсатилган натижалар 60 метрга ёшлар ўртасида ўтказилган мусобақада **1 ўринга 7.09 натижа** билан Андижон вилояти, **2 ўринга 7.14 натижа** билан Тошкент шаҳри, **3 ўринга 7.16 натижа** билан Фарғона вилояти, қизлар ўртасида эса **1 ўринга 8.29 натижа** билан Тошкент шаҳри, **2 ўринга 8.32 натижа** билан Жиззах вилояти, **3 ўринга 8.35 натижа** билан Хоразм вилояти спортчилари муносиб деб топилган.

(U20) ёшлар ўртасида Ўзбекистон чемпионатида медаллар бўйича эришган ютуқлари қуйидагича бўлган.

Yopiq inshootda sportning yengil atletika turi bo'yicha (U20) yoshlar o'rtasida O'zbekiston chempionati											
O'rin	Hududlar nomi	Medallar			4-8 o'rinlar					Umumiy ma'lumot	
		Oltir	Kumush	Bronza	4-o'rin	5-o'rin	6-o'rin	7-o'rin	8-o'rin	Jami medallar	Jami ochkolar
1	Sirdaryo viloyati	4	5	4	3	2	2	1	1	13	123
2	Namangan viloyati	3	2	6	3	3		1	1	11	104
3	Toshkent shahri	8	4	2	8	6		3	1	14	175
4	Toshkent viloyati	3	3	2	2	1	3	2	2	8	86
5	Buxoro viloyati		4	4	3	3	4	4	1	8	100
6	Navoiy viloyati	3	3	3	1		3	2	1	9	82
7	Qashqadaryo viloyati	5	3	2	2	4	2	1		10	107
8	Jizzax viloyati		5	2	1		3	1	2	7	65
9	Farg'ona viloyati	2	2	1	1	2		2	1	5	54
10	Andijon viloyati	4		1	1			1		5	45
11	Samarqand viloyati	1		2	2	3	2		2	3	50
12	Surxondaryo viloyati		1	2	3			1		3	36
13	Xorazm viloyati		1	1		2	2	1	3	2	32
14	Qoraqalpog'iston Respublikasi						1			0	3
	Jami	33	33	32	30	26	22	20	15		

Бунда **14 та медал (8 та олтин, 4 та кумуш ва 2 та бронза)** билан Тошкент шаҳри пешқадам бўлган.

Ўзбекистон очик кубоги ва чемпионати мусобақаларини самарали ташкил этишни пухта режалаштириш, инфратузилмани тўғри танлаш, молиявий сармоялар ва самарали бошқарувни талаб қилади. Юқоридаги спорт тадбирларини ўтказишнинг концепциялари спортни ривожлантиришнинг турли механизмларини ривожлантиришни, жисмоний саводхонлик ва саломатлик даражасини доимий равишда оширишни назарда тутди.

Хориж тажрибалари. Масалан, жаҳон тажрибаларига назар соладиган бўлсак, 2008 йилдан бери Хитойда кўплаб кенг кўламли тадбирлар бўлиб ўтди, бу ҳам давлатнинг ривожланишига ижобий таъсир кўрсатди. Ҳозирги кунда жаҳон спорт мусобақалари жадал ривожланмоқда ва Хитойда бир нечта муҳим спорт тадбирлари ривожланиш даврининг янги босқичини очди. Спорт саноати изчил сифатли ривожланишга эришишда янги ютуқларга эришди. Йигирма биринчи асрда тобора кўпроқ Хитой шаҳарлари турли даражадаги спорт тадбирларини ўтказишга даъво қилмоқда. 2035 йилга келиб кучли давлат раҳбарияти, тартибли ижтимоий меъёрлар, динамик бозор, одамларнинг фаол иштироки, ижтимоий ташкилотларнинг малакали ривожланиши, модернизациянинг асосий амалга оширилишига мослаштирилган давлат хизматларини такомиллаштириш билан спортни ривожлантиришнинг янги моделини шакллантириш, шунингдек, спортни бошқариш тизими ва бошқарув салоҳиятни модернизация қилиш кўзда тутилган.

Хитойда ҳозирги вақтда ўсмирлар спортга хизмат кўрсатиш тизими такомиллаштирилган; спортчиларнинг жисмоний саломатлик кўрсаткичлари сезиларли даражада яхшиланган; рақобатбардош спорт турлари янги чўққиларни забт этмоқда. Хитойнинг спорт саноати миллий иқтисодиёт саноатининг бир қисми бўлиб, ташаббускор бўлиб бормоқда. Шубҳасиз, ҳар бир йирик спорт тадбирини ўтказиш **бошқарув даражаси ва ҳукумат фаолиятини** текширишдир. Стадионлар ва ёрдамчи инфратузилмани қуриш ва ўзгартириш узоқ муддатли режалаштиришга

асосланган бўлиши, мавжуд объектлардан тўлиқ фойдаланиш, қайта қуришдан самарали қочиш ва ҳар доим ҳисоб-китобларни соддалаштириш ва харажатларни тежаш сиёсатига амал қилиши ва илмий-техник воситалар, катта майдонлар ва стадионларда хавфсизликни таъминланиши кераклиги белгиланган. Шунини таъкидлаш керакки, ҳозирги иқтисодий тузилиш ва иқтисодий даража нуқтаи назаридан Хитойда ҳали ҳам тадбирларни ташкил этишга ихтисослашган бир қатор корхоналар ва воситачилар етишмаяпти; спорт тадбирлари режими инновациялардан етарли даражада фойдаланилмаган ва **хатарларни бошқаришнинг мукамал механизми** мавжуд эмас. Шунга қарамай, Хитой спорт тадбирларини ўтказиш бўйича дунёдаги энг фаол давлатлардан бирига айланди. Ҳар қандай миқёсдаги спорт оммавий тадбирларини ўтказиш, ҳар бир деталга профессионал ёндашув ва эътиборни қўллаш орқали Хитой аста-секин йирик халқаро мусобақаларни энг юқори даражада ўтказадиган спорт кучига айланмоқда. Хитойнинг ижтимоий иқтисодиётининг узлуксиз ривожланиши ва кичик спорт тадбирларининг тез-тез ўтказилиши билан спорт тадбирлари олиб келадиган ижтимоий қиймат янада аниқроқ бўлиб бормоқда.

Таклифлар. Албатта, ҳозирги кунда мамлакатимизда спорт тадбирларининг сони ва сифати сезиларли даражада яхшиланди, аммо бу ўзгариш спорт тадбирларини бошқаришни ҳам қийинлаштирди. Шунингдек, спорт тадбирларини бошқаришда мавжуд муаммолар ва оптималлаштириш учун зарур қарорлар қабул қилиш зарурлиги, шунингдек, **спорт тадбирларини малакали ривожлантириш бўйича таклифлар аниқланди.**

Шунини таъкидлаш керакки, бозор муносабатларининг ривожланиши спорт соҳасида етарлича тез ривожлана бошлайди, спорт соҳасида спорт тадбирларини ўтказиш, спорт ташкилотларини бошқариш, аҳолига жисмоний тарбия ва соғломлаштириш хизматларини кўрсатиш, молиялаштириш ва ҳомийлик, спорт ва жисмоний тарбия соҳасида кадрлар тайёрлаш, илмий-

тадқиқот ташкилоти доирасида комплекс муносабатлар сифатида жойлаштирилган.

Ушбу спорт тадбирларини самарали ўтказиш учун спорт мусобақаларини ташкил этишнинг умумий реламент ва талаблари аниқ белгилаб олиш мақсадга мувофиқдир. Бунда,

1.Иштирокчилар талаби: Иштирокчилар учун ёш, жинс ва малака даражасига кўйиладиган талабларни аниқ белгилаш. Барча иштирокчиларнинг соғлиғи ва тиббий стандартларга жавоб беришига ишонч ҳосил қилиш.

2.Рўйхатдан ўтиш жараёни: Рўйхатдан ўтиш жараёни ва муддатларини аниқ белгилаш. Тиббий маълумотномалар ёки розилик бланкалари каби керакли ҳужжатларни кўрсатиш.

3.Хавфсизлик чоралари: Иштирокчилар ва томошабинлар учун хавфсизлик протоколларини амалга ошириш. Потенциал хавфларни аниқлаш ва бартараф этиш учун жойни тўлиқ текширувдан ўтказиш.

4.Мусобақа қоидалари: Ҳар бир спорт тури учун қоидаларни аниқ белгилаш, жумладан, балл, вақт чегаралари ва жарималар. Низоларни расмийлаштириш ва ҳал қилишнинг адолатли ва холис тизимини яратиш.

5.Одоб-ахлоқ қоидалари: Ҳалол ўйин, спорт маҳорати ва теннис одоб-ахлоқ қоидаларига риоя қилишни таъкидлаш. Кодексни бузиш ва спортчига хос бўлмаган хатти-ҳаракатлар учун жазоларни белгилаш.

6.Допингга қарши чоралар (профессионал спортда): Тақиқланган моддалардан фойдаланишнинг олдини олиш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш.

7.Мусобақалар ўтказиладиган жой: Керакли рухсатномалар учун маҳаллий ҳокимият органлари билан келишиш. Объектларнинг хавфсизлик стандартларига жавоб беришига ва тегишли қулайликларга эга бўлишига ишонч ҳосил қилиш.

8.Ускуналар стандартлари: Ҳар бир спорт тури учун тасдиқланган жиҳозларни белгилаш. Мусобақа олдидан мувофиқликни таъминлаш учун жиҳозларни текширувдан ўтказиш.

9.Суғурта ва жавобгарлик: Иштирокчилардан тегишли суғурта қопламасига эга бўлишларини талаб қилиш. **Ушбу йўналиш ҳаваскорлик спортида ривожланмаган.**

10.Мусобақа куни жадвали: Бошланиш вақтлари, танаффуслар ва тақдирлаш маросимларини ўз ичига олган баътафсил жадвални ишлаб чиқиш. Ташкилотчилар ва иштирокчиларга жадвални аниқ етказиш.

11.Томошабинлар учун кўрсатмалар: Томошабиннинг хатти-ҳаракати ва жойлари учун қоидаларни ўрнатиш. Ташкилотчилар ва иштирокчиларнинг ҳавфсизлиги ва қулайлигини таъминлаш.

Ва ниҳоят, спорт тадбирларини бошқаришни оптималлаштиришнинг мумкин бўлган вариантларини эслатиб ўтиш муҳимдир, улар қуйидагиларни ўз ичига олади: спорт тадбирларини бошқаришда ҳукуматнинг кучи ва масъулиятини тақсимлаш; асосий тартибга солиш салоҳиятини ошириш учун бозор механизмини такомиллаштириш; ҳукумат ва жамият ўртасида янги назорат механизмини яратиш. Аввал айтиб ўтганимиздек, йирик спорт тадбирларини бошқариш катта сармояларни, баҳолашни, тайёрлаш ва тегишли қўмиталарга ариза топширишни ўз ичига олади, бу эса хорижий капиталнинг кириб келишини таъминлайди ва иш ўринларини яратади.

Ҳар бир спорт мусобақаси ўйин-кулги, эстетик жозибадорлик, миллий ғурур ғалабаси ва бошқарув қарорларининг тўғри ечим қабул қилинишидир. Шунга қарамай, бу воқеалар сиёсий хабарлар ва мафкуравий ифодаларнинг манбаи ҳисобланади. Шубҳасиз, спорт ҳар доим одамларни ва умуман дунёни бирлаштиради. Бу миллий бирлик ва ўз мамлакати ва спортчилари билан фахрланиш учун платформа яратади. Олимпия ўйинлари, ФИФА жаҳон чемпионати ёки Суперкубок каби халқаро спорт тадбирларини ўтказиш мамлакатларнинг юқори иқтисодий ривожланишининг натижасидир ва

шунинг учун мунтазам равишда ва чекловларсиз ва тақиқларсиз ўтказилиши керак.

Хулоса қилиб айтганда, мамлакатимизда ўтказилган Ўзбекистон очик кубоги ва чемпионати мусобақаларини ташкил этиш бўйича университетнинг “Менежмент ва тадбирларни ташкил этиш” таълим йўналишлари талабалари учун қимматли сабоқ бўлди. Талабаларимизни 2025 йилда Ўзбекистонда ўтказиладиган “Ёшлар Осиё ўйинлари” да волонтер бўлиб иштирок этишига ҳозирдан тажриба орттириши улар учун замин яратади. Бунда муваффақиятли спорт натижаларига эришиш, стратегик режалаштириш ва самарали ҳамкорликга эътиборни қаратиш муҳимлигини талаб этилади. Спорт тадбирларини ташкил этиш ва уни бошқаришнинг кенг қамровли режасини ишлаб чиқиш ҳамда спорт турлари бўйича мусобақа жараёнлари натижаларидаги муаммо ва камчиликларни кенг қамровли ўрганиш эвазига яхлит инновацион ёндашувлар зарур.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014-йил 29-июлдаги “Оммавий тадбирларни ташкил этиш ва ўтказиш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 205-сон Қарори.
2. К.Ш.Зиядуллаев “Йирик спорт тадбирларини ташкил этиш ва бошқаришда хориж тажрибаси” Илм-фан нашириёти Тошкент - 2024 йил.
3. Нарзиев Ж.П., Менежмент спорта. Учебное пособие. – Ташкент, “O’zbekitobsavdonashriyoti”, 2020 г.
4. Uww sport department. / Event preparation guide / july 2023//
5. United World Wrestling. General regulations for championships and international competitions. October 2023/TM.